

Cosun

Magazine

NR. 2
2021

04

**PlanetProof
in aardappelen**

06

**Sensus mikt
op gezonde groei**

12

**Duurzaamheid is
een verdienenmodel**

Actieagenda Groene chemie

Cosun is een van de deelnemers aan de actieagenda 'Groene chemie, nieuwe economie'. De actieagenda is begin maart gelanceerd. De deelnemers richten zich op de opschaling van innovatieve vergroeningsoplossingen voor de basischemie. Cosun ziet met name voor suiker goede

ontwikkelingsmogelijkheden voor de vergroening van de chemische industrie. Dit als vervanging van grondstof op fossiele basis. De volledige uitfasering van fossiele grondstof is een traject dat waarschijnlijk vele tientallen jaren zal gaan duren.

Zakken van suikerbietenpapier

Vanaf dit voorjaar worden de 1 kilopakken van Van Gilse gemaakt van papier met 20% suikerbietenvezels.

De vezels zijn gewonnen uit de bietenpulp. Voor de industriële markt zijn er met dit suikerbietenpapier zakken van 25 kilo ontwikkeld. Een eerste test hiermee bij Zeelandia, een producent van ingrediënten voor brood- en banketbakkerijen, is succesvol verlopen. Het bietenvezel-papier heeft een beduidend lagere milieuafdruk dan houtvezelpapier. De voordelen variëren van minder CO₂-uitstoot en fijnstofvorming tot minder benodigde landbouwgrond. Binnenkort volgt een tweede, grotere test.

Supercrunch

Aviko Airfryer Dunne Friet is door de Levensmiddelenkrant verkozen tot Beste Introductie 2020. Deze friet is een van de Supercrunch-Frietproducten van Aviko. Daarvan zijn er nu zeven. Supercrunch-producten blijven na de bereiding langer krokant. De Levensmiddelenkrant is het vakblad voor ondernemers, bedrijfsleiders, inkopers en directie van retailformules en fabrikanten in de foodretail.

Index

Van de voorzitter.....	3
PlanetProof in aardappelen.....	4
Sensus mikt op gezonde groei.....	6
82.000 hectare bieten en stijgende suikerprijzen.....	9
Cosun draait op verwaardig, innovatie en verduurzaming.....	10
Duurzaamheid is een verdienmodel.....	12
Duurzaam het gewas beschermen.....	14
IRS-informatie.....	16
Vraag & Antwoord / Kort Nieuws.....	20

Contact

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307

secretariaat.rvb@cosun.com

www.cosunleden.nl

Cosun Beet Company

centraal agrarische dienst

Postbus 100,
4750 AC Oud Gastel

0165-525252

agrarischedienst

@cosunbeetcompany.com

www.cosunleden.nl

Colofon

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Cosun Beet Company, IRS, Michel Heerkens en Simon Smit-Fotografie

Foto-omslag

Arwin Bos, bietenteler en vice-voorzitter van Cosun

Basisontwerp

Wardtaal / Breda

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2021

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

De boerenstem

De Tweede Kamerverkiezingen zijn net een paar dagen achter de rug als ik bezig ben met mijn Voorwoord. Getalsmatig lijken de kaarten zo op het eerste gezicht geschud, ondanks enkele verschuivingen. Wellicht dat de uitkomst van de verkiezingen vooral een keuze is geweest voor zekerheid en continuïteit. De coronamaatregelen waren een belangrijk thema, omdat dit voor ons allemaal op de korte termijn de meeste onzekerheid geeft. De boerenstem was meer gericht op een andere koers voor de langere termijn. Een aantal nieuwe partijen diende zich aan en heeft zich met hulp van die boerenstem genesteld in de Tweede Kamer.

Eén ding is zeker: landbouw wordt een belangrijk dossier bij deze formatie. Maar laat vooral bij nieuw beleid het vakmanschap van de boer centraal staan. Om succesvol te blijven is er behoefte aan perspectief en ruimte voor agrarisch ondernemerschap.

Kringvergaderingen

Voor het eerst in het bestaan van Cosun hebben we de kringvergaderingen digitaal georganiseerd. Ondanks dat we wel wat gewend zijn geraakt het afgelopen jaar, was het de eerste keer toch spannend. Hoe houd je iedereen betrokken? Werken de verbinding en de techniek goed? Per vergadering waren er soms meer dan driehonderd bezoekers. Er zijn veel vragen gesteld en daar zijn we blij mee. U zult binnenkort de antwoorden terugzien op het ledenportaal. We gaan de ervaringen van digitale bijeenkomsten in mei bespreken met de ledenraad en we kijken hoe we hiermee in de toekomst omgaan. Fysieke bijeenkomsten zijn belangrijke momenten om elkaar te ontmoeten, maar digitaal kunnen we elkaar sneller informeren.

UB-uitkering

In 2020 is er door Aviko Potato Products gebruik gemaakt van de NOW-regeling. In de geest van deze regeling mochten we in 2020 geen bonus of dividend uitkeren en dus ook geen tussentijdse UB. Mits er in 2021 niet opnieuw NOW wordt aangevraagd, kunnen we dit jaar de tussentijdse UB wel uitkeren. Daarnaast zullen de 91 leden uit 2020 die het betreft, worden gecompenseerd tot het bedrag waarop ze vorig jaar recht hadden. Aanvullend is er een rentecompensatie ter hoogte van het tarief van de ledenfinanciering. Recent zijn zij hierover persoonlijk geïnformeerd en in juni wordt het definitieve besluit gecommuniceerd.

Accountantscontrole

De NOW-regeling is onderdeel van de reguliere accountantscontrole. De afgelopen maanden heeft de accountant zijn controlewerkzaamheden voor 2020 uitgevoerd. EY heeft een goedkeurende verklaring afgegeven, met de complimenten voor de strakke organisatie en de goede financiële beheersing. Dat is altijd een geruststellende gedachte. Zeker in een jaar waarin de

uitdagingen groot zijn geweest. De eerste maanden van het nieuwe jaar is Cosun zelfs iets beter uit de startblokken gekomen, maar dat is nog geen garantie voor de rest van het jaar. Corona dreunt voorlopig door en het eind is nog niet in zicht. Bij dit nummer vindt u de samenvatting van het jaarverslag 2020.

Voorjaar

Ondanks de kou en de regen van de afgelopen weken, komt het voorjaar in zicht. Altijd een mooi moment van het jaar. En gelukkig lijkt de structuur van de grond niet verkeerd. Ik wens u veel succes met de werkzaamheden. De basis voor een goede oogst wordt in de komende weken gelegd.

Dirk de Lugt
Voorzitter

PlanetProof in aardappelen

Het bedrijf van Cosun-bestuurslid Arwin Bos is PlanetProof. Arwin is vicevoorzitter van de raad van beheer. “Maar weinig leden realiseren zich hoeveel die raad allemaal bespreekt.”

Arwin Bos is op zijn bedrijf druk in de weer met duurzaam telen. Hij zaait standaard een groenbemester na de tarweteelt. Stro wordt gehakseld en binnen 24 uur ondergewerkt. Langs de akkers groeit vegetatie waar een patrijs vrolijk van wordt. Bloeiende akkerranden helpen bij de natuurlijke bestrijding van ziekten en plagen, zodat de inzet van insecticiden beperkt blijft. Op een deel van zijn percelen past hij niet-kerende grondbewerking toe. Het dak van zijn schuur ligt vol zonnepanelen. “We wekken vier keer meer stroom op dan we nodig hebben. En dat is veel. We hebben veel stroom nodig voor de koeling want we bewaren tot augustus aardappelen. Voor de fritesaardappelen telen we PlanetProof, het hoogst haalbare. We doen op de duurzaamheidsmaatstaf goed mee”, zegt Arwin.

Zaaibed

Bos heeft een bedrijf van 130 hectare met 25 hectare suikerbieten, 45 hectare aardappelen en de rest graan. “De suikerbiet is het enige gewas, waarvan je bij het zaaien al weet, dat je er iets aan verdient”, zegt hij. Met 13,9 ton suiker viel de opbrengst afgelopen jaar tegen. “Het gemiddelde in de Haarlemmermeer is normaal 15 ton en 90 ton bieten. Ik ben dagenlang bezig geweest met het maken van een goed zaaibed. Door de droogte kregen we het niet goed voor elkaar”, vertelt hij. Het verbod op neonics zorgde bovendien voor opkomstproblemen. Problemen met vergelingsziekte waren er amper. Afgelopen jaar heeft hij in de bieten één keer volvelds een insecticide gespoten. In de aardappelen helemaal niet.

Arwin woont in het buitengebied van Nieuw-Vennep. De boerderij in Zwanenburg, twintig kilometer verderop, moest plaatsmaken voor Schiphol. De percelen zijn nog wel in gebruik.

Coöperatieboer

Bos is coöperatieboer in hart en nieren. “Een familietrekje. Mijn opa vond al dat je daarmee het verste komt. Een coöperatie is marktmacht creëren met elkaar. Dat is essentieel om een reële prijs te kunnen krijgen. Samen kom je verder dan alleen. Zeker in suiker. In suiker zelf zit niet veel toegevoegde waarde. Dus moet je samen een vuist maken. Als we geen krachtige coöperatie zouden hebben, zou de teelt verdwijnen.” Een coöperatie is ondernemerschap van de lange adem, stelt Arwin. Het gezamenlijke ledenbelang is de continuïteit en winstgevendheid op de langere termijn. Daarvan hangt

tevens het individuele bedrijfsbelang af. “Niemand zit erin om ‘even snel te cashen’. We kijken naar: ‘Hoe verder voor de volgende generatie?’ Dat is heel krachtig. Buitenlandse telers zijn jaloers op de manier waarop wij het als coöperatie voor elkaar hebben. Met in het algemeen een mooie bietenprijs en een boerenbestuur dat echt bestuurt.”

Voor de plus op de prijs moeten de niet-suikeractiviteiten zorgen. Arwin: “De suikerbiet is een belangrijk gewas in het bouwplan. Het gaat erom de bietenteelt rendabel te houden. Daarvoor is flink geïnvesteerd. De bietenteler wordt daar beter van. We hebben een strategie met een financiële doelstelling. We willen toe naar een situatie dat we zelfs in jaren met lage suikerprijzen een bietenprijs van 40 euro kunnen betalen. Dan moet er dus serieus geld verdiend worden bij de niet-suikeractiviteiten. Daar gaan we voor.” Veel wordt daar bij verwacht van Aviko, dat Cosun sinds 2000 volledig in eigendom heeft gekregen. “Dat wij als akkerbouwsector zo’n grote wereldspeler hebben, moet je koesteren”, vindt Bos.

Arwin Bos: ‘Bestuurswerk is mooi, uitdagend werk’

Arwin (36) levert zelf overigens niet aan Aviko. Zijn bedrijf De Aardappel-boer teelt Agria voor de versfritesmarkt en voor rechtstreekse levering aan horecabedrijven en frietzaken. Hij teelt daarnaast bijzondere rassen, die ook naar de horeca gaan of in de supermarkt belanden. Het zijn rassen die zich moeilijk laten telen. Ze groeien ongelijkmatig, geven weinig kilo's en zijn kwetsbaar bij de oogst. Bos begon in 2013 met zijn smaakrassen en bouwde daarmee een vast klantenbestand op. “We wilden ons echt onderscheiden. Je kunt dan niet zomaar een ander ras gaan telen”, vertelt hij. Afgelopen jaar hebben zijn aardappelactiviteiten hem door corona weinig gebracht. Zijn Roseval (een roze aardappel) wist hij via het winkelschap te slijten. Van de La Ratte (een ras uit 1872) ligt nog een deel in de schuur te wachten op afnemers. “Corona heeft heel veel pijn gedaan”, zegt hij. De Vitelotte Noir (een donkerpaarse truffelaardappel) teelt hij om die reden dit jaar maar even niet.

Raad van beheer

Bos, tevens afgestudeerd als jurist, is vicevoorzitter van Cosun sinds 2016. “Het is mooi, uitdagend werk. Je moet het op je bedrijf wel goed organiseren”, zegt de oud-advocaat. Bos werd voor de vacante zetel in de raad van beheer als kandidaat voorgedragen door de kring Holland, toen er nog geen open sollicitatie was. Hij had toen al ervaring opgedaan in lokale bestuursfuncties en als provinciaal bestuurder bij LTO. Gemiddeld is hij zo'n twee dagen per week kwijt aan het Cosun-bestuurswerk. Voorzitter Dirk de Lugt heeft er de hele week een dagtaak aan. Op zijn bedrijf heeft hij hulp van drie medewerkers. Een deel van het werk doet hij in samenwerking met zijn buurman.

Bestuurlijk-organisatorisch zit Cosun goed in elkaar, vindt Bos. “Tussen het boerenbestuur en het management zit geen licht. De directe leiding over de bedrijven is gedelegeerd. Dat moet je overlaten aan mensen met kennis en ervaring. Als bestuurder moet je wel de juiste vragen stellen en op de goede manier de juiste beslissingen nemen, want wij zijn eindverantwoordelijk. Als het fout gaat, hebben wij het voor de boeren niet goed gedaan.” De drie externe leden in de negenkoppige raad brengen de aanvullende specialistische kennis in, zodat die haar werk beter kan doen. De raad buigt zich over een grote verscheidenheid aan onderwerpen. Zo moet de raad ondermeer toestemming geven over alle investeringen boven de 5 miljoen euro. Maar er komen ook zaken aan de orde als de marktsituatie bij de diverse bedrijven, het verlies aan gewasbeschermingsmiddelen, de fluctuaties in de suikerprijzen, nieuwe marktkansen, het personeelsbeleid, de financiële stand van zaken van het concern, de cybercrime-risico's voor de bedrijfsvoering, de strategie en de innovatieagenda. “Die laatste staat bijna iedere maand op de agenda. Ook daarin moet je keuzes maken. ‘Welke proeffabriek bouw je wel en welke niet?’, bijvoorbeeld. Maar weinig leden zullen zich realiseren hoeveel de raad allemaal bespreekt”, aldus Arwin.

Ton Schönwetter

Iwan Blankers: Fors extra
areaal onder contract

Sensus mikt op gezonde groei

Sensus gaat dit jaar zijn dertigste teeltseizoen in. Er heerst volop optimisme over de groeiende afzet. De inulineproducent zet vol in op verduurzaming. Punt van zorg is het wegvallen van een bodemherbicide als Bonalan.

Inuline is een groeimarkt, die wordt beheerst door drie producenten. Naast Sensus zijn dat marktleider Beneo-Orafti en Cosucra (de nummer 3). “De afzet ontwikkelt zich goed. De prijzen stijgen. Er ligt een goed fundament”, zegt Iwan Blankers, directeur van Sensus. Sensus investeert daarom de komende drie jaar in verdere uitbreiding van de productie. De uitdaging is gelijke tred te blijven houden met de groeiende vraag. “Wat het lastig maakt, is dat je bij het afsluiten van de teeltcontracten moet inschatten hoe de marktvraag over twee jaar is. Dat is best lang”, zegt Blankers. “Afhankelijk van de vraagontwikkeling en hoe oogsten uitvallen, kan er snel een onbalans ontstaan.”

Meer inulineproductie

Inuline is een mooie aanvulling op de afzet van suiker. De voedingsvezel wordt gebruikt als prebiotisch (in de darmen gezondheidbevorderend) ingrediënt en als suiker- en vetvervanger. Cosun kan zo meerdere afzetmarkten bedienen. Cichorei moet verwerkt worden tussen begin september en eind december, anders ontstaat kwaliteitsverlies. De productie gebeurt gefaseerd. Tijdens de campagne wordt een vloeibaar halffabricaat geproduceerd. De eindproductie daarvan volgt gedeeltelijk later, zodat de productiecapaciteit beter kan worden benut.

Uitbreiden betekent: meer cichorei verwerken, maar ook meer areaal en meer inulineopbrengst per hectare. Met dat laatste is nog een flinke slag te winnen, zegt René Schunselaar, manager Agro van Sensus. Afgelopen jaar

was de gemiddelde opbrengst per hectare in vergelijking met de 7,4 van het jaar ervoor door het beroerde groei-seizoen met 6,5 ton per hectare zeer laag. Ook bij de concurrentie was het minder. Met als gevolg een tekort in de markt en opwaartse druk op de prijzen. "Voor dit jaar hebben we een fors areaal extra gecontracteerd", aldus Blankers.

"Vorig jaar was ook al meer cichorei gecontracteerd", vult Schunselaar hem aan. "Maar er is toen vooral tijdens de opkomst een behoorlijk aantal hectares gesneuveld." De oorzaak was vooral de opeenvolging van ongunstige weersomstandigheden in het voorjaar. "Een natte winter waardoor een slechte bodemstructuur. En daarna snelle opdroging, waardoor je onmogelijk een goed zaaibed kunt maken. Als dan ook nog de regen uitblijft en je kunt niet beregenen, kan er veel mis gaan", vertelt Schunselaar.

Uitbreiding areaal

Het areaal omvat inmiddels een dikke 5.000 hectare, verspreid over Noordoost-Nederland, de zuidelijke provincies en Wallonië. Het merendeel ligt echter in de buurt van de fabriek in Roosendaal. "Uit duurzaamheidsoogpunt zou je de teelt het liefst dicht bij de fabriek willen hebben. Maar verder weg telen is ook een vorm van risicospreiding", zegt Blankers. Wat ook meespeelt bij de keuze, is de concurrentie met andere gewassen in het bouwplan, aldus Schunselaar.

Ondanks de slechte oogst is het contractareaal voor dit jaar toch vol gekomen, zegt Hubert Visser, de voorzitter van de cichoreitelervereniging. Bij de vereniging zijn zo'n vijfhonderd telers aangesloten. Zelf teelt Visser samen met zijn broer in De Heen 15 hectare van het gewas, naast suikerbieten, fritesaardappelen, spruiten, ijsbergsla en graan. Sensus heeft in 2020 een afspraak voor drie jaar gemaakt met de telersvereniging. "Dat geeft meer rust en stabiliteit voor de langere termijn", benadrukt Blankers. Ook Visser is tevreden. "Je moet steeds een middenweg zien te vinden met elkaar. We hebben meebewogen toen het slecht ging met de resultaten, maar we willen dan ook iets terugzien als het goed gaat. Er moeten plussen zijn voor beide kanten. Daar heeft iedereen profijt van. De achterban is het uiteraard lang niet altijd eens met wat we uitonderhandelen. Discussie over de prijs zal er altijd zijn. Telers willen rendement zien", zegt hij. "De basis is vertrouwen. De intentie is steeds om eruit te komen met een zo hoog mogelijk rendement voor beide kanten."

"Sensus heeft er belang bij resultaat te behalen voor Cosun, Hubert en zijn medebestuurders voor de telers. De insteek is om er samen het beste van te maken",

'Eén Cosun-telersstudieclub'

Cichoreitellers, bietentelers en aardappeltelers zaten onlangs met Gert Sikken om tafel over Groeikracht. Sikken is sinds 1 februari directeur Agro Development en aanjager van dit Cosun-initiatief. Het gesprek met de telers vormt de opmaat naar diverse activiteiten die de kennis-uitwisseling tussen de afzonderlijke teelten moet bevorderen.

"We moeten samen toe naar meer integraal denken. Eén Cosun-telersstudieclub zijn", zegt Iwan Blankers. "We hebben een gezamenlijke agenda. Ook in de gesprekken met het ministerie van LNV", benadrukt de Sensus-directeur.

Kennis delen

"Het is tijd voor meer inuline tussen de suiker", zegt cichorei- en bietenteler Hubert Visser. "Akkerbouwers - bietentelers, aardappeltelers en cichoreitellers - kunnen niet meer zonder elkaar. Vroeger ging het alleen maar over de bietenprijs. Die viel mee of tegen. Maar met het wegvallen van gewasbeschermingsmiddelen komt iedere teelt voor steeds grotere uitdagingen te staan. Daarmee ook de Cosun-bedrijven. Telers kunnen elkaar met hun kennis en ervaring versterken. Daar moet je samen aan werken. Als de cichoreiteelt wegvalt, vallen ook ons dochterbedrijf en een waardevolle akkerbouwketen weg", stelt Hubert. "In de cichoreiteelt zit heel veel specifieke kennis. Het is niet een gewas, dat je er 'even' bij doet. Bijna elke bietenteler weet ook veel van aardappelen. Maar dat geldt niet automatisch ook voor cichorei. De praktijkervaringen in die teelt zijn bij het zoeken naar oplossingen ook nuttig voor andere teelten. Zoals de ervaringen met niet-chemische bestrijdingstechnieken voor onkruid. Via Groeikracht kun je veel leren van elkaar."

Hubert Visser. Elkaar versterken door ervaringen in teelten uit te wisselen

vult Blankers hem aan. Dat 'samen' zit hem ook in het '10-ton inulineprogramma' dat met de telers is opgezet om de teeltprestaties te verbeteren. Om in tien jaar op gemiddeld 10 ton inuline per hectare te komen moet de productie 4% per jaar omhoog. "Die 10 ton is een realistisch getal. Cichorei kan wel 15 tot 16 ton inuline produceren", zegt Schunselaar. "Die 10 kan vandaag al. Er zijn telers die het halen."

Cichorei is niet de eenvoudigste teelt. De belangrijkste uitdagingen zijn de opkomst, de realisering van een goed plantbestand en de onkruidbestrijding. De aanpak van de onkruidbestrijding verschilt per bedrijf. "Er zijn collega's die na de zaai maar één keer spuiten en die dat combineren met verder een niet-chemische aanpak, maar er zijn er ook die vijf keer of meer moeten spuiten", vertelt Visser. Lang niet iedereen haalt al het maximale uit de teelt, weet Schunselaar. "Het gewas bespuiten kost je zo 8 tot 10% opbrengst, heeft het IRS onderzocht. Met minder spuiten kun je meer opbrengst realiseren. We willen daarom een sprong voorwaarts maken in de mechanische onkruidbestrijding." Sensus is daarvoor de campagne 'Sneller meer mechanische onkruidbestrijding in de praktijk' gestart. De inulineproducent helpt bij de zoektocht naar de beste apparatuur en geeft financiële ondersteuning bij de aanschaf. Achttien telers en loonwerkers hebben inmiddels nieuwe apparatuur aangeschaft. Die wordt waarschijnlijk ook bij collega-telers ingezet, vermoedt Schunselaar. "Een mooi begin", stelt Blankers.

'We willen een sprong voorwaarts maken in de onkruidbestrijding'

René Schunselaar: Bonalan is een fundament voor duurzamer telen

Bonalan

"Het lastigste moment in de teelt is de opkomst. Daar staat of valt alles mee", vertelt Hubert Visser. "Als je opkomst goed is, gaat de onkruidbestrijding beter. De basis daarvoor leg je in de voorvrucht." Visser heeft zelf suikerbieten, graan, spruiten en pootgoed als voorvrucht gehad. "Alles kan, maar maaivruchten geven in cichorei meer rendement dan rooivruchten. Dat levert tot 6% verschil in opbrengst op, heeft Sensus berekend aan de hand van de teeltregistraties."

Een sleutelrol in de strijd tegen onkruid speelt Bonalan, een bodemherbicide die behalve in cichorei, ook wordt gebruikt in de witlofteelt en bij vollegrondsgroenten als sla, andijvie, bonen en erwten. Bonalan staat op de nominatie om niet langer toegelaten te worden. Voor de cichoreiteelt en dus voor de inulineproductie kan dat verstrekkende gevolgen hebben. Bonalan is een belangrijk fundament voor de verdere onkruidbestrijding. "Je moet de teelt schoon kunnen beginnen. Met een gezonde start. Daarna kun je de zaak met mechanische of andere technieken onder controle houden. De zorg is dat telers gaan afhaken, omdat ze de onkruidbestrijding te veel een probleem vinden, dat alleen maar toeneemt. Zonder Bonalan zou het cichoreiareaal wel eens flink kunnen terugvallen", verwacht Visser. "Je slaat het fundament onder de teelt weg. En zeker om te kunnen verduurzamen met minder chemie, later in de teelt", valt Schunselaar hem bij. Een verbod zal ook de andere inulineproducenten raken. De producenten en telersorganisaties trekken daarom in Brussel gezamenlijk op om de Europese Commissie af te houden van het voornemen om de toelating niet te verlengen. "Cruciaal is dat deskundigen voldoende mogelijkheden zien om een veilig gebruik van dit middel te borgen", aldus Schunselaar.

Ton Schönwetter

82.000 hectare bieten en stijgende suikerprijzen

2020 bracht tegenvallende opbrengsten in Europa. De uitdaging nu is voldoende areaal te krijgen. De suikerprijzen zitten in een stijgende lijn.

De leden hebben aangegeven 82.000 hectare te gaan zaaien. Het streven van Cosun Beet Company is met een toewijzingspercentage van 102% een kleine 1,2 miljoen ton suiker te produceren. Door de lagere opbrengsten in de afgelopen twee jaren hebben we nu een 5-jaars gemiddelde van 13,8 ton suiker per hectare. Het advies is de uitzaai zo goed mogelijk af te stemmen op uw 5-jaars gemiddelde. Het is verstandig hierin ook de kwaliteit van de percelen en dergelijke mee te nemen. Het totale areaal is hierop goed afgestemd. Het is zo'n 1,5% minder dan in 2020.

Positief

De ontwikkeling van de suikermarkt is tot nu toe positief. De verwachtingen zijn hoopvol, omdat de ethanolprijzen recent weer stijgen. Dat zal ervoor zorgen dat in Brazilië meer ethanol uit suiker geproduceerd gaat worden. Mede door de lage suikeropbrengsten in het afgelopen jaar zijn de suikervoorraden in de EU klein. Analisten voorspellen voor dit jaar een tekort en voor volgend jaar een licht overschot. De signalen uit diverse Europese landen, waaronder Frankrijk en Engeland, zijn dat het niet meevalt voldoende areaal te krijgen. De suikerprijzen reageren daar positief op.

De grafiek laat zien dat tijdens de eerste coronagolf de prijzen korte tijd stegen. Sinds begin dit jaar is de lijn stijgende. De suikerprijs is circa 23% gestegen. Met deze marktsignalen is het extra belangrijk voldoende areaal bieten te zaaien. De surplusprijs wordt bepaald door de wereldmarktprijs. Ook dit kan op de suikerprijzen in de EU een positief effect hebben. En daarmee op een positieve ontwikkeling voor de bietenprijs van 2022.

Arno Huijsmans

Bietenaanvoer in containers

Verduurzaming transport

Cosun Beet Company werkt voortdurend aan verdere verduurzaming van de suikerketen. We doen dit samen met de telers en andere belanghebbende partijen. Zo zijn er allerlei ontwikkelingen gaande op vervoersgebied. Het suikertransport vindt steeds meer plaats met vrachtwagens die 100% op groen gas rijden. In het bietentransport rijdt nu als pilot de eerste vrachtwagen op LNG. In de afgelopen campagne is daarnaast met partijen die deelnemen in de zogeheten Groene Cirkels de duurzamere scheepsverlading vanuit Limburg opnieuw onderzocht. Die is vergeleken met het as-transport over de weg en per spoor. Doel van het onderzoek is de borging van het transport, de CO₂-reductie en de beheersing van de logistieke kosten. Er zijn bieten in een bulkschip verladen en per schip in containers vervoerd.

Het onderzoek naar het transport per schip biedt voldoende aanknopingspunten om de mogelijkheden voor de scheepsaanvoer naar Dinteloord te onderzoeken voor de komende campagne. In een volgend nummer gaan we uitgebreider in op de onderzoeksresultaten.

Cosun draait op verwaarding, innovatie en verduurzaming

Door het moeizame teeltjaar gingen in de kringvergaderingen veel vragen over het standaard suikerpercentage van 17%. “Voor aanpassing is het nog te vroeg”, aldus Dirk de Lugt. Eerst afwachten hoe de teelt zich verder ontwikkelt.

“Ook bij Cosun blijft het verdienvermogen achter bij wat het moet zijn. Door corona zijn we vorig jaar keihard op de grond gezet. Maar achteraf zijn we tevreden over hoe het uiteindelijk is gelopen”, vertelt Dirk de Lugt. “We hebben nog een flinke weg te gaan met elkaar. De bietenprijs had in 2020 weer met een 4 moeten beginnen. Corona dreunt ook in 2021 na. Het vertraagt de weg omhoog.” Dat het ook in de teelt moeizaam ging, bleek ook uit de vragen. Ondermeer het standaard percentage van 17% kwam regelmatig langs. Vooral door de ziektedruk lag de haalbaarheid daarvan de afgelopen

twee jaar verder weg dan ooit. Dat voelt niet prettig, weet De Lugt. Maar voor een terugkeer naar 16% vindt hij het nog te vroeg. “Die 17% is in 2017 ingevoerd bij de verandering van de suikermarktordening. Om telers tegemoet te komen die extreem laag presteerden, is destijds daarnaast ook de eigenlijke basisprijs van € 31,= verhoogd naar € 32,50”, vertelt hij. “Alles afwegend is 17% het meest optimaal. Ga je lager zitten, dan gaat ook de minimumprijs evenredig omhoog. Een suikerpercentage op een niveau dat niet gehaald wordt, is lastig. Dat realiseer ik me heel goed. Een minnetje voelt niet goed.

Je wilt altijd een plusje hebben.” Naast de uitbetalingsregeling heeft Cosun het systeem zo ingericht dat de fabrieken optimaal kunnen renderen. Suikervraag en bietenaanbod moeten voortdurend goed op elkaar afgestemd zijn. Vandaar de vrij verhandelbare LLB's, de leveringsplicht en het toewijzingspercentage. Ook de surplus- en overschotbieten spelen daarin hun rol. Aanvullend hierop heeft de teler via de 3 uit 5-regel de mogelijkheid voor maximaal rendement op zijn eigen bedrijf. “Dat werkt prima”, zegt De Lugt, “maar door de droogte blijft in sommige gebieden de opbrengst achter, waardoor de leveringsplicht in gevaar komt. Dan moet je dus meer zaaien. Dat is vervelend als je geen ruimte in je bouwplan hebt. Vandaar dat we onder strikte voorwaarden de mogelijkheid hebben gecreëerd om 'bij de burens' te telen.”

Perspectief

Veel zorgen baart momenteel vooral de vergelingsziekte. Een verbod op gewasbeschermingsmiddelen zonder alternatief werkt daarin averechts. “Dan krijgen we minder bieten en

‘We moeten keuzes maken voor de langere termijn’

‘Als coöperatie moet je perspectief op oplossingen bieden’

‘Verduurzaming wordt nog te weinig vertaald in geld’

kortere campagnes en gaat de kostprijs omhoog. Zo nemen alleen maar ziektes en plagen toe en opbrengsten af. In suiker moet je juist met de kostprijs altijd de sterkste zijn.” Met de tijdelijke ontheffing voor Batavia en Closer is het gevaar voor dit jaar enigszins geweken. “Maar een structurele oplossing is het niet”, aldus De Lugt. De voorzitter van de raad van beheer vervolgt: “De stevigheid onder ons bedrijfsmodel is verwaarden en innoveren. De omzetting van plantaardige grondstof in producten en ingrediënten. We willen toe naar een toekomst voor de volgende generatie telers. We moeten keuzes maken voor de langere termijn. De leden begrijpen waar we heen willen, maar het moet eerst in de praktijk bewezen worden, vinden ze. Dat kost tijd. Dat regel je niet een, twee, drie.”

Bietenblad

De Lugt verwacht voor Cosun een grote toekomst in met name plantaardig eiwit, onder andere van de suikerbiet. “Maar het moet wel uit kunnen qua kostprijs. Eiwit winnen uit de biet is een complex proces.” Die verwaardingskansen biedt ondermeer het bietenblad. “Bietenblad is energierijk. Goed voor de biovergister

en de klimaatopgave van de fabriek”, aldus de Cosun-voorzitter. “Eiwit is uit bietenblad op proefschaal procesmatig gemakkelijk te winnen. Maar vanuit de oogst bekeken, zitten daar nog wel allerlei haken en ogen aan. We kijken ook naar de logistieke route. Je voert via het bietenblad ook mineralen af. Je moet dan vervolgens gecompenseerd kunnen worden met de mineralenaanvoer. Dat moet goed geregeld worden.”

Bietenblad heeft als grondverbeteraar maar beperkte betekenis. Eiwitwinning kan dan lucratiever zijn, aldus De Lugt. “De organische stof van bietenblad dat op het land achterblijft, is na twee jaar beperkt terug te vinden in de bodem. Als je het afvoert en het eiwit eruit haalt, kun je wat overblijft vergisten. Met het groen gas kun je de fabrieken klimaatneutraal maken.

De digestaat kan terug naar het land. Het is een heel goede bodemverbeteraar, die vijftien jaar in de bodem achter blijft.”

Dirk: “CO₂ die de biet vastlegt, kun je verwaarden in de vorm van carbon credits voor andere bedrijven. Cosun maakt zich bij de politiek hard voor die verwaardingsmogelijkheid. Je levert zo een bijdrage aan de eiwittransitie, de klimaattransitie en de bodemgezondheid.”

Groeikracht

“Bij verduurzaming moet er voor de teler onder de streep een winstbedrag overblijven”, benadrukt de Cosun-voorzitter. “Verduurzaming wordt nog te weinig vertaald in geld”, stelt hij. Het leidt nog te vaak tot alleen een hogere kostprijs en tot opbrengstderving bij gebrek aan goede alternatieve bestrijdingsmethoden.

“Beprijzing via het product is vaak moeilijk te realiseren. Dat moet je Europees regelen”, zegt hij.

“Bijvoorbeeld via een CO₂-tax.

Dat kun je niet alleen. Er moet een gezamenlijk speelveld zijn, dat voor iedereen gelijk is. Dat geldt ook voor de neonics.”

Omschakeling naar andere teelt- en bestrijdingsmethoden en gewassen weerbaarder maken kost bovendien tijd. De Lugt: “Cosun wil daarin helpen versnellen via het Groeikracht-initiatief. We willen daarmee samen die verduurzaming doen door in te zetten op meer onderlinge kennisuitwisseling tussen telers en teelten. Een oplossing in de ene teelt, kan er ook een zijn in een andere. We hebben elkaar nodig.”

Bij Groeikracht draait het vooral om de teelttechnische praktijk. Om aspecten van plantgezondheid, plantweerbaarheid en bodemkwaliteit. Dirk: “Het probleem met de verduurzaming is dat telers dat graag willen, maar dat ze ook zekerheid willen dat iets lukt. Cosun heeft daar een rol in. Als coöperatie moet je perspectief op oplossingen bieden. De oplossingen zijn niet eenvoudig. Met Groeikracht willen we ‘Cosun-breed’ samen laten zien wat wel en niet werkt. Bieten-, aardappel- en cichoreitellers samen. Als je achterblijft in verduurzaming, heb je op de langere termijn geen bestaan meer.”

Ton Schönwetter

'Pak die vergroening'

Duurzaamheid is een verdienenmodel

De verduurzaming biedt Cosun nieuwe kansen, kan leiden tot kostenbesparing en opent de weg naar nieuwe markten. Investering daarin creëert het rendement van de toekomst, stelt Albert Markusse, de voorzitter van de concerndirectie.

Naar omstandigheden heeft Cosun in 2020 goed gepresteerd, vindt Albert Markusse. "Als je inkomsten ineens wegvallen, zoals vorig jaar, dan staat je bedrijf te trillen op zijn grondvesten. Je moet alles mobiliseren om de winst in de benen te houden. Maar uiteindelijk zijn we toch krachtig genoeg gebleken en hebben we zelfs een iets hogere bietenprijs dan een jaar eerder", vertelt hij. Het resultaat kwam er mede dankzij eenmalige baten van 32 miljoen uit de verkoop van fabrieksterrein in Puttershoek. "Een hele grote meevaller. Daarmee hebben we deels de klap van de coronacrisis kunnen opvangen. Maar ook kostenbesparingsmaatregelen en extra inkomsten uit bio-ethanol hebben

ons goed geholpen. Gelet op de omstandigheden hebben we heel acceptabel gepresteerd. Wees blij dat je dat kunt als onderneming. Daar mag je best trots op zijn."

De voortekenen voor dit jaar zijn gunstig. De suikerprijzen zien er hoopvol uit. "De suikermarkt was verziekt. De prijs is al hoger dan hij was, maar nog steeds laag. We moeten het hebben van fundamentele verbeteringen. In sommige regio's in Europa zijn ze helemaal klaar met bieten en zijn fabrieken gesloten. Er wordt minder ingezaaid. Dat is gunstig voor de suikerprijs. Ook bij Aviko zal het dit jaar beter gaan. Daarentegen zijn de bio-ethanolprijzen voor desinfectie weer gezakt." Mogelijk komen daar

ook dit jaar weer eenmalige baten bij uit de verkoop in Puttershoek.

Voor de bietenprijs

Markusse: "Het algemene streven is in de toekomst een duidelijk hogere bietenprijs dan de afgelopen jaren." Om dat te kunnen realiseren moet ook worden geïnvesteerd. Cosun doet dat in efficiencyverbetering, in uitbreiding van de productiecapaciteit en in de ontwikkeling van nieuwe markten. Alles voor een steviger basis onder de bietenprijs. Een deel van die investeringen is bestemd voor de ontwikkeling van nieuwe afzetmarkten, in food en nonfood. Vandaar ook de langjarige investeringen in innovatie, in onderzoek en ontwikkeling.

“Alles draait om plantverwaarding. Cosun verdient zijn geld in food, coproducten, bio-energie en nonfood”, zegt Markusse.

“We investeren om uiteindelijk zoveel mogelijk winst te genereren voor de bietenprijs. Een deel daarvan reserveren we, een deel keren we uit. Hoe hoger de winst, hoe hoger de bietenprijs. Het financieel ‘aandeelhouder-schap’ in de bedrijven loopt via de bieten. Daar waar dat kan, moeten we zoveel mogelijk de gezamenlijke belangen van de telers behartigen”, zegt Markusse. Ook in de teeltondersteuning zoekt het concern het steeds meer in ‘Cosun-breed’. Dat gebeurt ondermeer via gezamenlijk onderzoek via het IRS, maar ook bijvoorbeeld via het kennisplatform Groeikracht, waarin de kennisuitwisseling rondom duurzaamheid centraal staat. “We zoeken synergie door samenwerking. One Cosun. Dat gaat dan over innovatie in de teelt, het transport en de communicatie. Over alle bedrijven. We proberen de aardappel-, bieten- en cichoreitellers te helpen en te stimuleren en we komen voor hen op in Den Haag en Brussel. Bijvoorbeeld als het gaat om gewasbescherming en regelgeving.”

Trend

Markusse: “Duurzaamheid is een maatschappelijke trend. Veel telers zien bij verduurzaming alleen de regels en dat het geld kost. Maar het kán en moet uiteindelijk ook geld opleveren. Cosun Beet Company bijvoorbeeld produceert groen gas. De afzet wordt gestimuleerd via heffingen en subsidies van de overheid. Er koken nu 20.000 huishoudens op ons restproduct. Ons helpt dat in de bietenprijs. Het gaat om vele miljoenen. Hetzelfde geldt voor bio-ethanol. Dat wordt op aandringen van de overheid bijgemengd in de autobrandstof. In onze fabrieken heeft verduurzaming geleid tot flinke energie- en kostenbesparingen. En als wij nog meer bioplastics uit suiker kunnen maken helpt ons dat echt. Net als de trend van dierlijke naar plantaardige eiwitten dat doet.”

De vergroening biedt kansen en groeimogelijkheden. Zo’n kans is bijvoorbeeld het gebruik van bietvezels in wasmiddelen. “Pak die vergroening”, stelt Markusse. Verduurzaming is ook klantenbinding. Cosun Beet Company weet afnemers aan zich te binden die duurzaam geproduceerde ingrediënten willen en daarvoor ook willen betalen. Dat verschaft concurrentievoordeel. “In sommige andere Europese landen draaien suikerfabrieken op bruinkool. Daarmee sta je toch op een achterstand.”

‘Alles voor een stevige basis onder de bietenprijs’

“Verduurzaming is een verdienmodel”, zegt Markusse. “De burger wil het. De klant wil het. De samenleving wil het. De overheid wil het. Dwingt dat ook af via regelgeving. Duurzaamheid moet wel een fair verdienmodel zijn”, gaat hij verder. “Dat is het nog lang niet altijd en overal. We knokken er elke dag voor dat dit wel gebeurt. Knok je niet, dan wordt het alleen maar slechter.” De verduurzaming biedt ondermeer Duynie uitgelezen nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden. “Als de veestapel krimpt, is er minder mengvoer nodig. Coproducten blijven. Duynie ontwikkelt steeds meer hoogwaardige producten uit de coproducten. Dan gaat het om eiwitten, zetmeel, vezels. Om van alles.”

Ook voor suiker zijn er tal van nieuwe mogelijkheden. De suiker gaat nu vooral naar de lucratieve foodsector. Maar ook de groene chemie biedt aantrekkelijke mogelijkheden. Markusse: “Suiker biedt oplossingen bij de vergroening van de chemie. Maar het heeft alleen zin als het iets oplevert. Als er niet fatsoenlijk voor betaald kan worden, doen we het niet.”

Innovatie

Bij het concern staat innovatie hoog op de agenda. Of investeringen snel rendement opleveren, hangt af van de aard van de investering, het type afnemer, de marktsituatie en de kosten die je zelf moet maken om iets te kunnen produceren. Het kan snel gaan, zegt Markusse. “Een investering in groen gas levert snel rendement op. Bij een nieuw vrieshuis heb je direct rendement. Net als bij een investering in een achttapsverdamper in de suikerfabriek. Maar wil je bijvoorbeeld een chemisch product vervangen door een plantaardig ingrediënt, dan kan het jaren duren. Ook bij investeren in de bouw van een nieuwe fabriek kan het lang duren voor je rendement ziet. Elke investering heeft zijn eigen merites.”

Overigens: Cosun verdient zijn geld nog steeds hoofdzakelijk in de voedselketen. In totaal gaat dat om meer dan 90% van de omzet. Albert Markusse: “De meeste van onze markten groeien jaarlijks wereldwijd met 3 tot 6%. Denk aan bevroren aardappelproducten, frites en inuline. Die groene grondstoffen voor nonfood en chemie zouden heel groot kunnen worden. Maar we zijn een voedingsmiddelenbedrijf. Dat blijven we ook.”

Ton Schönwetter

‘Als er niet fatsoenlijk voor betaald kan worden, doen we het niet’

Duurzaam het gewas beschermen

Het op duurzame wijze schoon en gezond houden van het gewas is een steeds groter wordende uitdaging in de bietenteelt. Het IRS en Cosun Beet Company ondersteunen de teler hierbij.

Voorkom erfemissie

Harry, Annet, Thijs en Joris Koenraadt uit Tollebeek hebben goede ervaringen met hun Phytobac. Ze hebben deze laten plaatsen, omdat ze effectief de erfemissie willen verlagen en verwachten dat dit in de toekomst verplicht wordt. Met een POP3-subsidie konden ze een flinke tegemoetkoming in de kosten krijgen. Ongeveer zeventig andere telers in Flevoland hebben ook gebruikgemaakt van deze mogelijkheid. Het systeem scheidt drie stromen water: water van het schoon maken van de machines, water met verontreiniging van gewasbeschermingsmiddelen en regenwater. Alle drie de stromen worden gereinigd en er is geen restafval. Advies: onderzoek ook uw mogelijkheden voor ondersteuning en doe de erfemissiescan.

De Phytobac van de familie Koenraadt

Met het Actieplan Plantgezondheid 2030 van BO Akkerbouw streeft de akkerbouwsector naar de verdere beperking van de inzet van gewasbeschermingsmiddelen en de verdere terugdringing van de emissie.

Daarmee verstevigen wij de vooraanstaande positie van de Nederlandse akkerbouw als voedselveilige en kwalitatief hoogwaardige producent van residuvrije producten.

Met deze uitgangspunten is de strategie voor de bietenteelt helder. We zetten in op versnelling van resistentieontwikkeling in de rassen. Dat doen we samen met de kwekers, het IRS en de telers via de aansturing van het onderzoek. Wij blijven druk uitoefenen op de politiek om daarbij zo snel mogelijk moderne veredelings technieken zoals CRISPR-Cas te kunnen gebruiken.

Middelenpakket essentieel

Bij de gewasbescherming gaan we uit van de IPM-methode. Dit betekent kort samengevat: Proberen te voorkomen dat inzet van middelen nodig is. Eerst vaststellen of ingrijpen in de teelt noodzakelijk is en middelen gebruiken die effectief zijn en het minste risico met zich meebrengen.

Duidelijk is dat voor de sector een voldoende breed in te zetten middelenpakket noodzakelijk blijft. Samen met het IRS spant Cosun zich in om dit doel te bereiken. We spelen zo vroeg mogelijk in op problemen die ontstaan bij een dreigend verlies van een middel.

Bladluismonitor

De ervaring leert, dat breed over Nederland verspreid het monitoren van bladluizen een goede bijdrage levert aan het voorkomen van vergelingsziekte. Dit jaar wordt in samenwerking met Delphy het aantal telpercelen verder uitgebreid. Ook wordt op die percelen de ontwikkeling van de natuurlijke vijanden gevolgd. Op basis van de ontwikkeling van beide populaties wordt het advies gegeven om in te grijpen. De beste route voor die advisering is de BAS-app. De app wordt in de loop van april hiervoor opengesteld.

Hoe krijg ik de BAS-app op mijn telefoon?

Zo krijgt u in vijf stappen de BAS-app op uw smartphone en tablet:

1. Zoek op 'Cosun' in de Play Store of App Store
2. Kies voor BAS-app en download de app
3. Open de app en kies voor 'Nu registreren'
4. Maak een account aan met hetzelfde e-mailadres, waarmee u als lid bij Cosun geregistreerd bent
5. Volg de stappen op in de BAS-app en rond de registratie af.

Vragen? Neem contact op met de agrarische dienst.

Bladschimmelmonitor

De schade door aantasting van bladschimmels neemt steeds verder toe. Een belangrijk antwoord op dit probleem is de ontwikkeling van betere rassen op het gebied van bladgezondheid. Dit is ook terug te zien in de rassenlijst. Daarin is de score op weerbaarheid tegen cercospora zichtbaar.

Tijdens het teeltseizoen is het extra opletten. Bepalend voor de ontwikkeling van de schimmel zijn de stand van het gewas, het weer en de perceelhistorie. De agrarische dienst van Cosun Beet Company volgt de

ontwikkelingen in het veld op de voet. De onlangs via het ledenportaal te koop aangeboden sensor ondersteunt de telers individueel bij de optimale bladschimmelbestrijding. Via de BAS-app worden de infectiewaarden actueel getoond. Bij hoge infectiewaarden en hoge infectierisico's krijgt de teler een bericht.

Cosun Onkruid Platform

De chemische onkruidbestrijding staat eveneens onder druk. Naast de relatief hoge kosten wordt de beschikbaarheid van middelen op termijn mogelijk te beperkt. Alle reden om te zoeken naar alternatieven. De technische mogelijkheden om mechanisch onkruid te bestrijden nemen toe. Er zijn steeds meer machines beschikbaar. Voor Cosun en Groeikracht was dit de reden om een meerjarig Cosun-Onkruidplatform op te richten. Op een perceel bieten en cichorei wordt leveranciers aangeboden machines en systemen te testen. De resultaten worden beoordeeld door experts. Het eerste platform komt in Midden-Limburg. Het idee is dit concept later verder uit te rollen. Cosun zal hierover de komende tijd regelmatig communiceren.

Pieter Brooijmans

Wim Timmerman met de bladschimmelsensor

Wim Timmerman positief over bladschimmel-sensor

Wim Timmerman was aanvankelijk sceptisch over de bladschimmel-sensor toen hij zag dat iedereen de div-waarden kon zien. Hij heeft zelf echter ook gebruik gemaakt van de info van een sensor van een collega. Wim teelt bieten één op vier of vijf. Erop geattendeerd worden, wanneer de signaalwaarde overschreden wordt, is echt een meerwaarde van een eigen sensor, vindt Wim. "Je kent het perceel en weet wat er gebeurd is", zegt hij. "Het is nog mooier als de attentie rekening houdt met reeds uitgevoerde bespuitingen bij de actuele registratie in Unitip. Dan is het helemaal een volwaardig Beslissend Ondersteunend Systeem".

Gaatjes in bietenblad door insectenvraat

Na opkomst zijn er diverse insecten die schade kunnen veroorzaken aan jonge bieten. Een kenmerkend schadebeeld zijn kleine gaatjes in het bietenblad, die uitscheuren naarmate de biet groeit.

Kleine, ronde gaatjes kunnen worden veroorzaakt door vraat van aardvlooien, bovengrondse springstaarten en bietenkevers (foto 1). Terwijl bietenkevers vooral voorkomen op kleigronden, komen aardvlooien vooral voor op zand- en dalgronden en komen bovengrondse springstaarten vrijwel op alle grondsoorten voor.

Schade of opbrengstderving

Hoewel bovengenoemde insecten veel gaatjes in de bladeren kunnen vreten, leidt dit zelden tot opbrengstderving. Zelfs bij grote aantasting heeft de biet een enorm compenserend vermogen. In het kiem- tot tweebbladstadium kan een biet tot wel tweederde van het blad missen en leidt dit slechts tot 3-4%

lagere suikeropbrengst. In de praktijk komt het zelden voor dat deze insecten zoveel bladoppervlak wegvreten. Uitzondering hierop is de bietenkever, die ook plantwegval kan veroorzaken door vraat aan de wortels (foto 2). Effectieve beheersing van ondergrondse vraat door bietenkevers kan bereikt worden door Force op het zaad; een bovengrondse bespuiting heeft geen effect op de opbrengst.

Negatief effect pyrethroïden

Bij zware aantasting is het verstandig om voorzichtig te zijn met de onkruidbestrijding. Herbiciden kunnen op aangetaste bladeren een reactie geven, al leidt dit zelden tot opbrengstderving. De enige manier om deze insecten te bestrijden is met pyrethroïden, maar doe dit bij hoge

Foto 1. Bietenplant aangetast door aardvlooien

uitzondering. Bij opkomst van de bieten zijn al veel natuurlijke vijanden van bladluizen aanwezig in het bietenperceel die gedood kunnen worden bij een bespuiting met pyrethroïden. Later in het seizoen kan dit bijvoorbeeld leiden tot grotere problemen met vergelingsziekte. 'Baat het niet, dan schaadt het niet' gaat dus zeker niet op bij een bespuiting tegen deze gaatjesveroorzakers!

Linda Frijters en Elma Raaijmakers

Foto 2. Vreterij aan het blad door een bietenkevertje (1-1,5 mm groot)

Verantwoordelijkheid van deze rubriek

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
0165-516 070
irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie
Jurgen Maassen

Nieuwe schadedrempel bietenvlieg

Op grond van IRS-proefveldresultaten van de afgelopen jaren is een nieuwe schadedrempel bepaald voor bestrijding van de eerste generatie van de bietenvlieg. In veel gevallen kan een bespuiting tegen de bietenvlieg niet uit.

De eerste generatie bietenvliegen zetten meestal begin mei hun eitjes af aan de onderkant van het bietenblad. Dit is het juiste tijdstip om te bepalen of een bespuiting noodzakelijk is. Als er halverwege of eind mei bruine en verdroede mineergangen te zien zijn heeft een bespuiting zeker geen effect meer op de opbrengst.

Bepaling schadedrempel

Bij de wekelijkse waarnemingen van groene bladluizen is het advies om ook bietenvliegeieren te tellen. Ingrijpen is echter niet snel rendabel. Op IRS-proefvelden is er nog nooit opbrengstderving door de bietenvlieg aangetoond. De nieuwe schadedrempel is gebaseerd op de zwaarste bietenvliegaantasting op proefvelden van de afgelopen jaren; maar ook in die gevallen was een bespuiting tegen de bietenvlieg niet rendabel. Bietenvliegaantasting ziet er even heel vervelend uit, maar groeit snel uit het gewas. Uit eerder onderzoek is namelijk al gebleken dat hele kleine plantjes, met maar een paar blaadjes die tweederde (66%) van hun bladoppervlak missen, uiteindelijk slechts een zeer beperkte opbrengstderving hebben.

Op bietenvliegproefvelden zijn zulke hoge percentages aangetast bladoppervlak nooit gezien. De hoogste uitschieters liggen rond 15% van het bladoppervlak dat was aangetast.

Juiste bestrijdingstijdstip

Het optimale bestrijdingstijdstip van de bietenvlieg is bij het uitkomen van de eieren en het zien van de eerste mineergangen. Over het algemeen is dit halverwege mei. Wanneer op dat moment de eieren uitkomen, de eerste mineergangen zichtbaar zijn én de schadedrempel wordt overschreden, is het in sommige gevallen zinvol een bespuiting uit te voeren. In de tabel staat de nieuwe schadedrempel en ter vergelijking is de oude schadedrempel ook toegevoegd.

Levine de Zinger

Bij het uitkomen van de eieren, dringen de larven de bladeren binnen en ontstaan mineergangen. Ze kruipen zelden naar een ander blad.

Schadedrempel voor bestrijding van de eerste generatie bietenvlieg.

bietstadium (aantal echte bladeren)	oude schadedrempel aantal eieren per plant	nieuwe schadedrempel aantal eieren per plant
2-4	4 of meer	10 of meer
4-6	8 of meer	12 of meer
6 of meer	20 of meer	20 of meer

Cameragestuurde schoffelmachine, waardoor dichter langs de gewasrij geschoffeld kan worden

Meer mechanische onkruidbestrijding in de toekomst

Veel van de in suikerbieten toegelaten herbiciden worden de komende jaren opnieuw beoordeeld. Een herregistratie is niet vanzelfsprekend. Tevens wordt door de Europese Unie en de lidstaten beleid ontwikkeld richting 2030 om de afhankelijkheid van herbiciden te beperken. Er zijn mogelijkheden om onkruiden ook op andere wijze aan te pakken.

Onkruiden op een andere manier bestrijden vraagt wel om een verschuiving in denken en een andere aanpak, die niet altijd eenvoudig voorhanden is. Van het alleen toepassen van herbiciden gaat het immers naar een combinatie van technieken en tactieken. Extra uitdaging is er op stuifgevoelige gronden, waar soms graan wordt gezaaid om stuiven te voorkomen. Vanwege deze functie van het stuifdek is vroegtijdig opruimen niet gewenst. Dit beperkt de mogelijkheden van het schoffelen.

Tijdige planning

In het afgelopen seizoen viel op veel percelen de werking van herbiciden tegen door het droge weer (beperkte bodemwerking / afgeharde onkruiden). Meestal is het onkruid dan (te) groot en is mechanische onkruidbestrijding niet meer zo effectief als mogelijk. Een goede inzet van mechanische onkruidbestrijding is wel mogelijk als dit vanaf het begin van de teelt deel uitmaakt van de strategie en de planning. Stem daarbij spoorbreedte en breedte van zaaimachine,

schoffelmachine en wiedege op elkaar af. Voor een optimaal resultaat is het belangrijk vroeg genoeg te beginnen met de eerste mechanische onkruidbestrijding.

Schoffelen

Vanwege de kwetsbare beginontwikkeling van suikerbieten zijn de mogelijkheden voor mechanische onkruidbestrijding in het begin beperkt. Vanaf het tweebladstadium van de bieten kan ondiep geschoffeld worden (1-2 cm). Let hierbij op dat de

bietenplanten niet worden beschadigd. Met beschermerschijven wordt voorkomen dat grond door de schoffelmessen op de jonge bietenplanten terecht komt. Een andere mogelijkheid is om een vast mes te combineren met twee zijmessen in plaats van beschermerschijven. In combinatie met een LDS-rijenbespuiting kan schoffelen een goede onkruidbestrijding opleveren. Voor werking in de rij kan een schoffel in een later stadium nog uitgebreid worden met torsiewieders (slepende tanden) of vingerwieders (rubberen 'vingers').

Eggen met veertanden

Eggen is in bieten ook mogelijk. Met een klassieke veertandeg, bestaande uit velden van 1,5 meter, is de afstelling wel lastig. Met de ontwikkeling van een nieuwe generatie wiedeg, met onafhankelijk geveerde tanden, kan de intensiteit waarmee geëgd wordt nauwkeuriger worden ingesteld. Hiermee zijn inmiddels goede ervaringen in suikerbieten. Deze wiedeg kan pas vanaf het vierbladstadium van bieten worden ingezet, waarbij de eg effectief is op vrijwel alle kiemende onkruiden. In het begin moet zeer langzaam worden gereden (1-2 km/u) met lage spanning op de tanden, vanaf het zesbladstadium kan sneller en agressiever worden geëgd. In combinatie met eerst enkele LDS-bespuitingen na opkomst, kan vervolgens een wiedeg effectief op laat kiemende onkruiden worden ingezet.

Een wiedeg kan vanaf het vierbladstadium van de bieten ingezet worden

Aanaarders

Gedurende het eggen en/of schoffelen kan worden aangeaard. Grond wordt naar de gewasrij geschoven en klein onkruid wordt ondergedekt. Dit 'rugje' kan later weer worden geëgd, waarna opnieuw kan worden aangeaard. Naast het type aanaarder is de rij-snelheid een belangrijk deel van de afstelling. Bij het aanaarden op rhizoctoniagevoelige gronden vermijden dat grond in de kop van de bieten terecht komt, want dat kan de besmetting van rhizoctonia bevorderen.

Benut betere stuursystemen

Belangrijke ontwikkeling voor een effectieve mechanische onkruidbestrijding is de opkomst van betere stuursystemen (GPS, camera). Hierdoor is het mogelijk strak langs de bietenrijen te schoffelen. Het belangrijkste is echter niet veranderd en dat is de vakkennis die nodig is voor een effectieve mechanische onkruidbestrijding. Enerzijds voor het juist afstellen van de techniek en anderzijds voor een goede timing, waarbij rekening wordt gehouden met de bodem- en weersomstandigheden tijdens de behandeling.

Sjef van der Heijden

Diverse aanaarders
(foto Cosun
Beet Company)

'Dàg, Onkruid 2021!'

De onkruidbestrijding gaat er in de nabije toekomst anders uit zien. Op 'Dàg, Onkruid 2021' worden mogelijkheden getoond die nu al binnen handbereik liggen, maar ook nieuwe ontwikkelingen die in de pijplijn zitten. Diverse proeven en demonstraties, in onder andere suikerbiet en cichorei, worden daarvoor aangelegd op WUR-locatie Vredepeel. Via een interactief online programma zullen de experts van onder andere WUR en IRS de bezoekers bijpraten aan de hand van drie thema's. Bij het thema 'niet-chemisch' worden acht gewassen onkruidvrij gehouden met relatief eenvoudige mechanisatie. Bij het thema 'alternatief chemisch' worden combinaties van chemisch en mechanisch getoond in bieten en cichorei en wordt de geïntegreerde aanpak op bedrijfsniveau besproken. Tenslotte het thema 'innovatieve technieken' met onder andere robotisering en sensortechniek.

3 juni ONLINE

WUR, IRS, Cosun Beet Company en Sensus organiseren in samenwerking met Agrio/Akkerwijzer een ONLINE interactief evenement met onder andere een webinar, informatieve video's en animaties. Dit zal op 3 juni live worden uitgezonden. Uiteraard is nadien alle informatie terug te kijken. Zie t.z.t. voor meer informatie www.irs.nl/030621. We heten u van harte welkom op deze informatieve digitale onkruid-dag 2021.

Jurgen Maassen en Brigitte Kroonen

Zijn er voldoende middelen voor de beheersing van vergelingsziekte?

Op 10 maart is bekend geworden dat de insecticiden Batavia en Closer van 1 april tot en met 15 juli 2021 een tijdelijke vrijstelling hebben gekregen voor de beheersing van groene perzikluizen en vergelingsziekte in bieten. De vrijstellingsaanvragen zijn ingediend door Cosun met medewerking van IRS en BO Akkerbouw. Als de druk van bladluizen niet hoger wordt dan vorig jaar, zouden ze hiermee voldoende beheerst moeten kunnen worden.

Informatie Bulletin

Door de vrijstellingen is de informatie in het Gewasbeschermingsbulletin 2021 niet meer actueel. De aangepaste adviezen van het IRS staan in de digitale versie van het Gewasbeschermingsbulletin (www.irs.nl/gewasbeschermingsbulletin). Bij deze uitgave van Cosun Magazine treft u een los informatieblad aan met de adviezen over bladluisbestrijding om te bewaren bij de papieren versie van het bulletin.

Mag ik bietenzaad bewaren voor 2022?

Het middel Vibrance SB is met ingang van 1 juni niet meer toegelaten. Bietenzaad met deze toevoeging moet dit jaar worden opgebruikt en mag dus

niet meer worden bewaard. Heeft u hele pakken bietenzaad over, dan is het verstandig in overleg met de agrarische dienst te proberen dit zaad nog bij andere collega's te plaatsen. Meld dit aan de contactpersoon van Cosun Beet Company, dan proberen we dit te herplaatsen. Hiervoor worden kosten in rekening gebracht. Van enkele rassen is zaad zonder Vibrance SB aangeboden. Dit bietenzaad mag wel worden bewaard. Geadviseerd wordt het tonnetje van de bewaar kit te gebruiken. Zie ook: www.irs.nl/bietenzaad.

Wat zijn de voorwaarden voor bietentoeerisme?

Voor elke bietenteler geldt een minimale leveringsplicht van 85% van het aantal LLB's x 170 kilogram suiker. Als in de campagne blijkt dat niet aan de verplichtingen kan worden voldaan, mag men onder voorwaarden bieten van een andere bietenteler leveren. De voorwaarde is, dat er voldoende hectares bieten zijn uitgezaaid om normaalgesproken aan de verplichting te kunnen voldoen. Om dit vast te stellen wordt gekeken naar de door de bietenteler gerealiseerde suikeropbrengsten van de laatste vijf jaren. Die zijn te vinden op

het ledenportaal van Cosun. Van die vijf jaar worden het beste en het slechtste jaar niet meegerekend. Het uitgangspunt is het gemiddelde van de overgebleven drie jaren. Als het uitgezaaide areaal x dit gemiddelde gelijk of hoger is dan de toewijzing min 5%, heeft de teler voldoende gezaaid om mee te mogen doen aan bietentoeerisme.

Onderzoek Nierstichting bij Cosun

Onderzoekers van Nierstichting Nederland maken sinds kort gebruik van de faciliteiten van het Cosun innovation center voor onderzoek naar een nieuw type dialyse-apparaat. Het innovatieve apparaat is bestemd voor thuisgebruik en geeft nierpatiënten meer bewegingsvrijheid. Patiënten hoeven zo niet langer naar een dialysecentrum of ziekenhuis voor een dialyse.

